

הנקה בישראל: מגמות לאורך הזמן בעמדות הציבור והשלכות על מדיניות הבריאות

שיר בן יעיש¹, מיכל ברומברג^{1,2}, ניבה בסודו-מנור³, ליטל קינן בוקר^{1,4}, דבורה פרנקנטל¹

¹המרכז הלאומי לבקרת מחלות, משרד הבריאות; ²ביה"ס לבריאות הציבור, אוניברסיטת תל אביב; ³המחלקה לחינוך וקידום בריאות, חטיבת בריאות הציבור, משרד הבריאות; ⁴ביה"ס לבריאות הציבור, אוניברסיטת חיפה

רקע

הנקה היא הדרך האופטימאלית והמותאמת להזנת תינוקות, עם השלכות חיוביות מוכחות הן על לבריאות התינוק והן על בריאות האם. עם זאת, עמדות הציבור כלפי הנקה מושפעות מהקשרים חברתיים, תרבותיים, סביבתיים, דתיים וחוקיים. בישראל מקדם משרד הבריאות מדיניות לעידוד הנקה, אך ייתכנו פערים בין המדיניות המקודמת לבין עמדות הציבור.

מטרות

לבחון שינויים בעמדות הציבור בישראל כלפי הנקה לאורך זמן, תוך התייחסות להיבטים של נורמות חברתיות, נוחות אישית ותמיכה מוסדית.

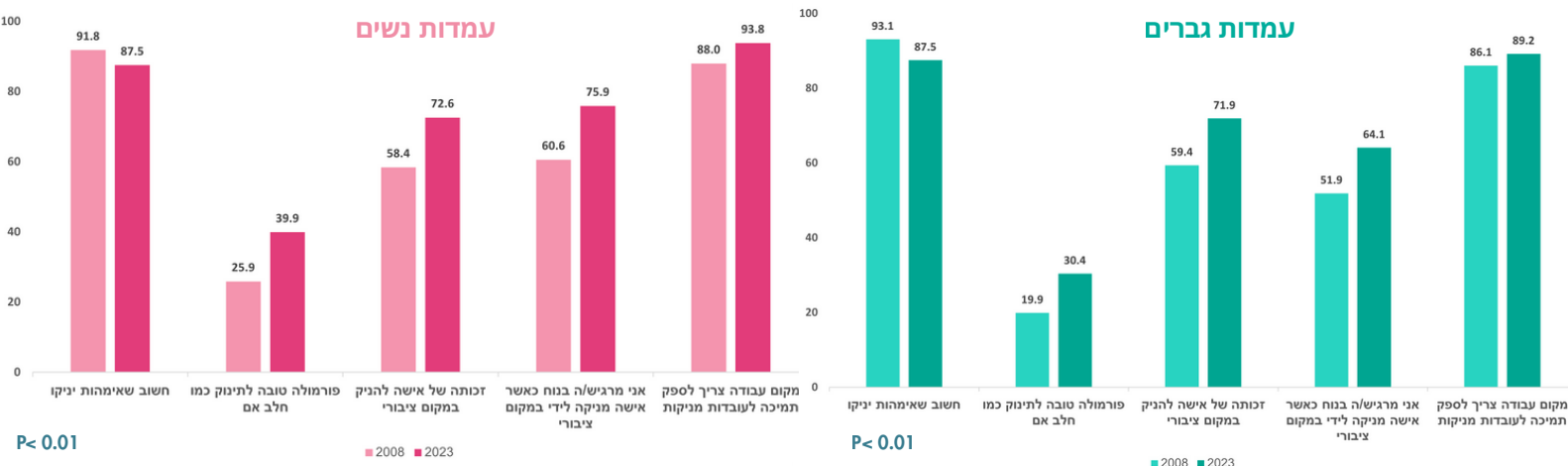
שיטות

בוצעה השוואה בין שני סקרי ידע, עמדות והתנהגויות (KAP) שנערכו ע"י המרכז הלאומי לבקרת מחלות בישראל והמחלקה לחינוך וקידום בריאות, בחטיבת בריאות הציבור: הסקר הראשון בשנים 2008–2009 (N=5,512) והשני ב-2023–2024 (N=4,055). שני הסקרים התבססו על ראיונות טלפוניים מובנים במדגם לאומי מייצג של בני 21+. הסקרים בחנו עמדות ביחס לחשיבות ההנקה, תפיסות לגבי תמ"ל (תרכובות מזון לתינוקות=פורמולה) לעומת חלב אם, תמיכה בהנקה במרחב הציבורי ותמיכה באפשרויות הנקה במקום העבודה. תשובות של "מסכים מאוד" או "מסכים" עבור כל היגד הוגדרו כהסכמה או תמיכה בו.

תוצאות

ההסכמה על חשיבות ההנקה ירדה בין שתי נקודות הזמן (בנשים מ-93.1% ל-87.5%; בגברים מ-91.8% ל-87.5%, $p<0.01$). במקביל, עלתה ההסכמה עם ההיגד שתמ"ל טוב כמו חלב אם, בניגוד לידע המחקרי בנושא (בגברים מ-25.9% ל-39.9%; בנשים מ-19.9% ל-30.4%, $p<0.01$). התמיכה בזכות להניק בציבור עלתה (בנשים מ-59.4% ל-71.9%; בגברים מ-58.4% ל-72.6%, $p<0.01$) וגם תחושת הנוחות עם הנקה בפומבי (בנשים מ-51.9% ל-64.1%; בגברים מ-60.6% ל-75.9%, $p<0.01$). גם גדלה התמיכה בכך שמקום העבודה צריך לספק תמיכה לעובדות מניקות (נשים 86.1% ל-89.2%; גברים 88.0% ל-93.8%, $p<0.01$).

שינויים בעמדות הציבור כלפי הנקה: שיעורי ההסכמה עם ההיגדים (2008–2009 לעומת 2023–2024)

סיכום ומסקנות

הממצאים מעידים על עלייה בתמיכה בזכויות נשים מניקות ובהכלה חברתית, לצד ירידה בתפיסה של חשיבותו של חלב אם ויתרונותיו הבריאותיים ביחס לתמ"ל. יש לפתח מדיניות תומכת הנקה, לצד הסברה מותאמת תרבותית, אודות חשיבות ההנקה וחלב האם לתינוקות ולאימותיהם.